

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

Національного аерокосмічного
університету ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Заступник голови вченої ради

професор

 О.В. Гайдачук

«21» лютого 2018 р., протокол № 7

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

для конкурсного відбору вступників до аспірантури
для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності

051 - Економіка

у 2018 році

Харків
2018

Вступ

Вступне випробування для конкурсного відбору вступників до аспірантури для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 - Економіка відбувається відповідно до Правил прийому до аспірантури та докторантури Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» у формі індивідуального письмового іспиту, який приймає екзаменаційна комісія, склад якої затверджується наказом ректора Університету.

До іспиту входять питання за розділами:

- Економіка та підприємництво.
- Економіка підприємства.
- Математичні методи та моделі в економіці.

Перелік питань за розділами наведений у програмі.

Критерії оцінювання знань

1. Результати іспиту визначаються за 5 – бальною шкалою.
2. Екзаменаційний білет складається з трьох питань.
3. Мінімальна кількість балів з вступного випробування, з якими вступник допускається до участі у конкурсі складає 3 бала.

Питання за розділами

Економіка та підприємництво

1. Суспільне виробництво: поняття, фази, структура. Особливості структури сучасного суспільного виробництва. Ефективність суспільного виробництва: соціальна й економічна ефективність. Основні показники економічної ефективності.

2. Суть економічної системи. Класифікація економічних систем. Основні типи економічних систем .

3. Ринок и продукція. Ринок: поняття та різновиди. Сегментація та ємність ринку. Ринкова конкуренція. Антимонопольне законодавство. Життєвий цикл продукту. Товар. Безперервне виробництво та обмін товарів.

4. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки: суть, структура, функції підприємства. Умови функціонування підприємства в ринковому середовищі. Класифікація підприємств.

5. Поняття підприємництва. Теорії підприємництва. Види підприємницької діяльності. Умови і принципи підприємництва. Міжнародна підприємницька діяльність.

6. Організаційно-економічні й організаційно-правові форми підприємництва.

7. Витрати підприємства (виробництва) і їхні види.

8. Собівартість продукції. Максимізація прибутку і мінімізація витрат.

9. Прибуток як економічна категорія. Теорії прибутку.

10. Формування, розподіл валового доходу і прибутку. Нормальний прибуток, економічний прибуток.

11. Національна економіка як об'єкт вивчення макроекономіки і теорії суспільного (національного) відтворення. Відтворення на рівні макроекономіки: суть; просте і розширене; екстенсивний та інтенсивний типи. Моделі відтворення. Динаміка макроекономічної структури.

12. Система основних макроекономічних показників і їхній вимір: сукупний суспільний продукт, його суть і структура; валовий внутрішній продукт і взаємозалежні показники; національне багатство, його зміст і структура. Система національних рахунків.

13. Світове господарство як глобальна система виробництва.

14. Етапи розвитку світового господарства. Відкритість економіки та показники виміру ступеня відкритості. Етапи розвитку світового ринку.

15. Суть міжнародного поділу праці. Сутність міжнародної спеціалізації та кооперації праці.

16. Основні характеристики зовнішньої та міжнародної торгівлі. Вплив зовнішньої торгівлі на функціонування національної економіки. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Види зовнішньоторговельних операцій. Світові ціни та фактори, що впливають на них.

17. Платіжний та торговий баланси. Види угод на зовнішньому ринку.

Передумови і особливості участі України в СОТ.

18. Суть і форми закордонного інвестування. Види та масштаби іноземних інвестицій. Транснаціональні корпорації.

19. Суть науково-технічних відносин. Світовий ринок технологій. Форми міжнародного обміну технологіями. Нові форми передачі технологій.

20. Основні етапи розвитку міжнародної міграції робочої сили. Наслідки міжнародної міграції робочої сили. Державне регулювання трудової міграції. Розвиток міжнародної міграції робочої сили як форми міжнародних економічних відносин.

21. Наслідки міграції капіталів для країн-експортерів та країн-імпортерів. Експортно-промислові зони, зони розвитку нових і високих технологій, оффшор-центри. Основні види ліцензійних угод. Етапи і основні операції міжнародного перевезення вантажу.

22. Міжнародний рух капіталу як форма МЄВ. Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці. Світовий грошовий ринок і ринок цінних паперів.
23. Основні поняття валютно-фінансових відносин.
24. Міжнародні валютні системи. Сучасний валютний ринок. Механізм валютного регулювання. Валютні курси і фактори, що їх визначають.
25. Об'єктивні умови та суть міжнародної економічної інтеграції. Етапи міжнародної економічної інтеграції. Основні світові центри інтеграційних процесів. Інтеграційні процеси між країнами, що розвиваються. Відносини України з міжнародними економічними організаціями.
26. Поняття людського капіталу. Основні напрямки розвитку ринку праці в сучасних умовах. Інвестиції в людський капітал підприємств. Основи оцінювання людського капіталу.
27. Інтелектуальний капітал. Нематеріальні активи суб'єктів господарювання. Поняття і види нематеріальних активів. Методи оцінки вартості нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів.
28. Становлення та розвиток теорії інновації. Основні етапи та стадії інноваційного процесу. Життєвий цикл інновацій.
29. Циклічна концепція розвитку інновацій.
30. Інноваційна політика фірми. Види інноваційних стратегій.
31. Етапи планування нового продукту. Види попиту на інновації і чинники, що впливають на нього.
32. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва. Інноваційна діяльність як об'єкт управління. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності. Міжфірмова науково-технічна інтеграція в інноваційних процесах.
33. Сутність і завдання державної інноваційної політики.
34. Основні показники економічної ефективності інноваційних проектів. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності.

Економіка підприємства

1. Сутність, принципи й види планування діяльності підприємств. Основні елементи системи планування на рівні підприємства. Етапи планування. Бізнес-план у системі планування.
2. Товарна та цінова політика підприємства. Види цін. Політика ціноутворення на підприємстві. Диверсифікація цін. Цінова стратегія підприємства. Методи ціноутворення на продукцію підприємства. Ціна та якість продукції.
3. Зовнішнє середовище господарювання підприємств. Зовнішнє та внутрішнє середовище діяльності підприємства. Макро- та мікросередовище. Вплив природних, демографічних, науково-технічних, економічних,

екологічних, політичних й міжнародних чинників на діяльність підприємства..
Структура та управління підприємством

4. Загальне поняття про управління підприємством. Виробнича структура підприємства. Типи виробничої структури. Характеристика загальної структури підприємства.

5. Організаційна структура управління підприємством. Типи організаційних структур управління, їх переваги та недоліки.

6. Прогнозування та планування діяльності підприємства. Класифікація методів прогнозування. Прогнозування показників діяльності підприємства. Функції та задачі планування. Система планів підприємства. Бізнес-планування на підприємстві. Перспективні та поточні плани підприємства.

7. Основний і оборотний капітал підприємств. Види основного капіталу підприємств. Оцінка вартості основного капіталу. Класифікація основних виробничих фондів підприємств. Структура виробничих фондів підприємств.

8. Знос і амортизація основних коштів. Норми амортизації. Методи амортизації. Оцінка стану, руху й ефективності використання основних коштів. Шляхи покращення використання основних виробничих фондів.

9. Оборотний капітал підприємств. Нормування оборотних коштів. Ефективність використання оборотних коштів.

10. Нормування праці. Види норм, їх основне призначення. Методи нормування праці. Порядок розробки норм праці. Продуктивність праці, методи вимірювання її рівня.

11. Економічна сутність і форми оплати праці. Основи раціональної винагороди за працю. Основні завдання стимулювання праці. Правове регулювання ринку праці .

12. Види класифікації витрат підприємств. Сутність та зміст собівартості продукції, робіт, послуг підприємств. Загальні принципи формування собівартості продукції, робіт, послуг. Форми собівартості.

13. Формування доходів підприємств. Формування й використання прибутку. Аналіз прибутку і грошового потоку судноплавних компаній. Фінансові результати підприємств.

14. Функції й принципи ціноутворення на продукцію, роботи, послуги підприємств та організацій. Види цін. Методи ціноутворення.

15. Оцінка конкурентоспроможності продукції підприємств. Підприємство в умовах конкуренції. Поняття конкуренції та основні принципи її здійснення. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Аналіз конкурентоспроможності підприємств . Формування заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств .

16. Інвестиційні рішення та методи оцінки їх ефективності. Основи управління інвестиціями. Класифікація інвестицій. Джерела формування інвестиційних коштів.. Планування довгострокових інвестицій. . Фінансово-економічні результати суб'єктів господарювання.

17. Загальні аспекти фінансової діяльності підприємства. Фінансові ресурси підприємства. Напрями використання фінансових ресурсів. Результати фінансової діяльності. Фінансова звітність підприємства. Рентабельність виробництва.

18. Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності. Абсолютна економічна ефективність капітальних вкладень. Порівняння економічної ефективності.

19. Економічна ефективність підвищення якості промислової продукції. Фактор часу. Оцінка ефективності інвестицій.

20. Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність. Поняття про ефект та ефективність. Методичні підходи до вибору інструментарію розрахунку ефективності. Ефективність та сфера інтересів підприємства. Доходи та видатки підприємства як основа формування показників економічної ефективності. Показники економічної ефективності. Оцінка конкурентоспроможності товару та виробництва. Комплексна оцінка ефективності діяльності підприємства. Підходи до оцінки ефективності інвестицій.

21. Трансформація і реструктуризація підприємства. Управління факторами трансформації підприємства. Цілі реструктуризації підприємства. Форми реструктуризації підприємства.

22. Банкрутство та антикризове управління. Санація суб'єкта господарювання.

23. Оптимізація бізнес-процесів підприємства. Сутність поняття бізнес-процесів підприємства. Моделювання та симуляція бізнес-процесів підприємства. Шляхи оптимізації бізнес-процесів підприємства.

Математичні методи та моделі в економіці

1. Задача прийняття рішень в економіці. Умови прийняття рішень.
2. Задача теорії ігор в економіці. Три класи моделей прийняття рішень.
3. Прийняття рішень („гра із природою”) в умовах ризику.
4. Прийняття рішень („гра із природою”) в умовах невизначеності.
5. Концепція ігрового конфлікту .
6. Платіжна матриця. Нижня й верхня ціна гри.
7. Поняття гри в змішаних стратегіях.

8. Основна теорема теорії ігор – теорема Неймана. Теорема про активні стратегії. Дублюючі й домінуючі стратегії.
9. Характеристика моделі управління запасами. Елементи задачі (системи) управління запасами. Складові функції витрат.
10. Модель поставок із знижкою (задача економічного розміру замовлення з розривом цін).
11. Стохастичні моделі управління запасами.
12. Економічна динаміка і її моделювання. Методи вирішення динамічних моделей.
13. Показники економічної динаміки.
14. Поняття динамічної рівноваги в економіці. Найпростіша модель рівноваги.
15. Павутиноподібна модель економічної динаміки. Модель Харрода-Домара. Модель Солоу.
16. Характеристика економічної системи як об'єкта моделювання. Відмінність і складність економічних процесів у математичному моделюванні
17. Поняття товару й споживача. Простір товарів. Відношення переваги.
18. Функція корисності й задачі споживання.
19. Види функцій корисності. Графіки функції корисності
20. Балансовий метод.
21. Принципова схема міжгалузевого балансу.
22. Характеристика статичної моделі міжгалузевого балансу (модель Леонт'єва).
23. Розрахункові формули моделі Леонт'єва.
24. Призначення й області застосування мережевого планування й управління.
25. Мережева модель, її основні елементи.
26. Порядок і правила побудови мережеских графіків. Етапи побудови мережевого графіка. Упорядкування мережевого графіка.
27. Поняття шляху. Лінійна діаграма проекту (часова діаграма).
28. Аналіз і оптимізація мережевого графіка.
29. Мережеве планування в умовах невизначеності.
30. Економічна інформація та її класифікація.

Література :

Література до розділу 1

1. Горбач Л.М., Плотніков О.В. Міжнародні економічні відносини: Підручник.- К.: Кондор, 2005. - 266 с.

2. Дещинський Л.Е. Міжнародні відносини України: історія і сучасність: Навч. посібник. - Л.: Видавництво "Бескид Біт", 2004. - 320 с.
3. Международная экономика / В.Д. Кравченко, Д.Д. Узун. - Консп. Лекций. - Харьков: Нац. аэрокосм. ун-т; 2003 - 121 с.
4. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни Міжнародна економіка / В.М. Вартамян, О.С. Попов, М.А. Голованова, В.Л. Петрик. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т "Харк. авіац. ін-т", 2013. - 37 с.
5. Міжнародна економіка: навч. посіб. / В.М. Вартамян, О.О. Кім, О.С. Попов. - Х.: Нац. аерокосм. ун-т "Харк. авіац. ін-т", 2012. - 249 с.
6. Міжнародна економіка: Навч. посібник для вузів / Під ред. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Ржепішевський К.І. - 2-ге вид., перероб. та доп. - К.: Центр навч. літератури, 2004. - 672 с.
7. Пугель Т.А., Линдерт П.Х. Международная экономика: Учеб.; пер. с англ. - М.: Дело и Сервис, 2003. - 800 с.
8. Основи економічної теорії Ю. В. Ніколенко, М. М. Діденко, А. В. Шегла, О. М. Діденко
9. Основи економічної теорії : підруч. для студентів вищ. навч. закл. : гриф МОН України /; М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Ю. О. Гаркуша, В. І. Мельникова, Т. Ю. Павленко, Я. В. Сафронов [и др.] Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "ХАІ", 2014. - 319 с.
10. Хмель С.М., Хмель В.І Мікроекономіка : консп. лекцій - Х. : Нац. аерокосмічний ун-т "ХАІ", 2000. - 278 с.
11. Мельникова В.І., Климова Н.І. Макроекономіка : навч. посібник. - Х. : Нац. аерокосмічний ун-т "ХАІ", 2000. - 278 с.

Література до розділу 2

1. Економіка підприємства : навч. посіб. / Є. М. Ігнатова, О. С. Попов, І. В. Беднов ; М-во освіти і науки України, Харк. ін-т упр. - Х. : Слово, 2014. - 292 с.
2. Економіка підприємства : навч. посібник: гриф МОН України / В. І. Мацибора, В. К. Збарський, Т. В. Мацибора. - К. : Каравела, 2008. - 312 с.
3. Економіка підприємства : підручник: гриф МОН України / Й. М. Петрович, А. Ф. Кіт, Г. М. Захарчик, Г. І. Кіндрацька [и др.] ; за ред. Й.М. Петровича . - 2-ге вид., випр. - Львів : Магнолія-2006, 2008. - 580 с.
4. Економіка підприємства: навч. посіб. / О. С. Попов, В. В. Лебедченко, З. В. Каменева, С. В. Косенко. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2013. - 176 с.

5. Економіка сучасного підприємства : навч. - метод. і практ. посіб. : гриф МОН України / Є. Ф. Пеліхов, О. А. Іванова, О. М. Сумець ; М-во освіти і науки України. - К. : Хай-Тек Прес, 2009. - 344 с

6. Попов О.С. Економіка машинобудівних підприємств : навч. посіб. /О.С.Попов. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін.-т», 2010. – 48с.

7. Сафронов Я.В., Сафронова О.В., Пільщиков В.О. Економіка підприємства: Методичні вказівки до виконання домашньої контрольної роботи - Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. інститут». 2009 – 36с.

Література до розділу 3:

1. Філіпковська Л.О. Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці / Л. О. Філіпковська, В. Л. Петрик, Т. А. Клименко. - Х. : ХАІ, 2013. - 141 с. - <http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/>

2. Філіпковська, Л.О. Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт для студентів галузі знань «Економіка і підприємництво» [Текст] / Л.О. Філіпковська, В.Л. Петрик. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т „Харк. авіац. ін.-т”, 2011. – 59 с.

3. Федосеев, В.В. Экономико-математические методы и прикладные модели [Текст] / В.В. Федосеев. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 391 с.

4. Куликов, Ю.Г. Экономико-математические методы и модели [Текст] / Ю.Г. Куликов, Н.Ф. Шеховцова, Л.П. Зикеева.– Воронеж: Воронеж. гос. ун-т, 2000. – 230 с.

5. Загородній, Ю.В. Моделювання економіки [Текст]: курс лекцій / Ю.В. Загородній, В.А. Кадієвський. – К.: ДАСОА, 2007. – 214 с.

Програму розглянуто й узгоджено
на кафедрі економіки та маркетингу

Протокол № 6 від «19» січня 2018 р.

Завідувач кафедри міжнародної
економіки та маркетингу д.е.н., професор

А.В. Доронін